

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Collatie van P. Cornelius Hazart Priester Der Societeyt
Jesv**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1662

Het I. Capittel. Raekende het lichaem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71405)

moeten figuerlijck, of geestelijck verstaen worden: om van dit eerste deel te sluyten/blijckt dat Par-tije de woorden Christi, tot noch toe verkeerdelijck/ende qualijck opgenomen heeft/als sy die figuerlijck, oneygentlijck, ende gheestelijker wijze verstaen heeft. Ick komme van tot het Tweede deel, ende gae bewijfen/dat sy moeten eygentlijck/ende soo als sy leggen/ en luyden / verstaen worden/dat is/ van het wesentlijck lichaem / ende bloedt Christi.

HET II. DEEL.

Dat de worden Christi eyghentlijck moeten verstaen worden:

HET I. CAPITTEL.

Raekende het lichaem.

De woorden Christi, volgens den H. Mat-thæus cap. 26. sijn dese: Neemt, ende eet, dat is mijn lichaem, de selbe heeft Marcus cap. 14. dese leggen Lucas, ende Paulus wat breeder opt: Lucas seght Cap. 22. Hy nam broodt, ende als hy gedanckt hadde, brack, en gaf haer seggende: Dat is mijn lichaem, 'twelck voor u ghegeven wort, doet dat eet mijnder ghedachtenisse. Den H. Apostel Paulus sept 1. Cor. 11. Als hy ghedanckt hadde, brack, ende seyde: Neemt, Eet, dat is mijn lichaem, 'twelck voor ul. ghebroken wort, doet dat tot mijnder ghedachtenisse.

Laet ons nu elck deel in 'tbesonder gaen opweghen:

Voor eerst, seght Christus: Neemt, ende eedt: wat sullen wy nemen/ende eten: broodt dat en segge

25 ; ge

Ick niet/seght Christus: wat dan heere & mijn
 lichaem: soo belast ghy ons dan / heere / te ne-
 men/ende te eten uw' lichaem: Ick hooze wel / dat ghy
 woorden sijn klaer: Ick hooze wel / dat ghy
 plat upt seght/nemt, ende eet mijn lichaem, maer
 ober hondert ende eenighe jaren / isser opghe-
 komen een seker ghesintheit / die haer selven
 noemen / Ghereformeerde, dese willen ons wijs
 maeken/dat ghy dooz dat woordken/ Lichaem,
 soudt verstaen hebben / een teeken uws lichaems,
 ober sulcx dat de woorden niet epgentlijck/
 maer figuerlijck moeten verstaen worden: seght
 wy dan heere/wat lichaem moeten wy nemen/
 en eten? wat vzaeghe is dit? ick hebbe u niet
 klare woorden gheseyt dat ghy sout nemen/en-
 de eten/ dat lichaem, 'twelck voor u ghegeven wort.
 Het wel op elck woort: Eest op dese woorden:
 'twelck gegeven wort. Daernaec/op dese woorden:
 Voor ul, ende hier upt sult ghy sien / dat ick niet
 een teeken des lichaems, maer mijn epghen / ende
 natuerlijck / ende mijn lichaem in substantie/
 'twelck gehangen heeft aen het kruys / belaste
 te nemen en te eten.

Ten tweeden dan/heeft de heere Christus gesept:
 'twelck ghegeven wort: Wat verstaet hy / dooz
 dese woorden? Den Dorechtlichen Bijbel seyt/dat
 dit te segghen is: 'twelck overgegeven wort in de
 doot: wel gheseyt: want hier op argumentere
 ick nu in deser boeghen:

'twelck moest overgegeven worden ter doot, en
 sterven aen t'kruys, was het eygen lichaem Christi in
 substantie:maer t'gene Christus aen sijne discipelen be-
 laste te nemen ende te eten, was t'selve dat moest over-
 gegeven worden ter doot, en sterven aen t'kruys, Ergo
 t'gene Christus sijne discipelen belaste te nemen, ende
 te eten was het eyghen lichaem Christi in substantie.
¶ Nu op een andere maniere:

T'gene aen t'kruys moest sterven en was noch broot,
 noch figure, ofre enckel teeken des lichaems:

Maer t'gene Christus gaf aen sijne discipelen, was,
 t'ghene

ghene moest sterven aen t'kruys:

Ergo t'gene Christus gaf aen sijne discipelen, en was noch broodt, noch figure, ofte enckel teeken des lichaems.

Partije: wy bekennen / dat Christus ons belast heeft / te nemen ende eten het lichaem / t'welck is ghestorven aen t'kruys, maer wy loochenen / dat hy ghesproken heeft van een lichaemlijck eten sijns lichaems.

Catholijck. Ick thoone u / dat hy gheseyt heeft / dat wy souden nemen ende eten / sijn eyghen lichaem in substantie, t'hoont my nu eens / waer hy seyt dat dit niet lichaemlijcker, maer geestelijcker wyse gheschieden moet. Ick sal u contrarie bewijzen;

Christus, soo nu gherhoont is / upt sijn eyghen woorden / en geeft gheen teeken / noch figure sijns lichaems / maer sijn lichaem / t'welck aen t'kruys heeft gehangen: dat en kan niet anders wesen als sijn eyghen / natuerlijck / ende wesentlijck lichaem / soo en gheeft hyt dan niet gheestelijck / maer lichaemlijck soo het aen het kruys heeft ghehangen.

Ten derden, moet ghy optoeghen dese twee woordekens: VOOR VL. want Christus seght dat wy dat lichaem souden nemen / ende eten / t'welck VOOR ONS soude sterben. Mercht wel / dat hy niet en seght / t'welck AEN VL. ghegeven wort / maer VOOR VL. Du t'gene dat VOOR EEN ANDER ghegeven wort / moet nootsakelijck wesen / of Rantzoen, of betalinghe van schulden, ofte eenighe andere Voldoeninge: Ergo t'ghene Christus in t'Abontmael ons heeft ghegeven / moet nootsakelijck wesen / of Rantzoen, of betalinghe van schulden, of eenighe andere Voldoeninge: Want hy seght / dat het VOOR ONS ghegeven wort: Du ist seker / dat noch broodt / noch een teeken / ofte figure des lichaems / ons kosten dienen tot Rantzoen, betalinge, of eenighe andere Voldoeninge, maer
B 4
alleen

alleen het epgen / ende wesentlijck lichaem Christi: Ergo als hy ons seght / dat wy souden nemen / ende eten / dat / t'welck VOOR ONS is gekrupst gheweest / hy belast ons te nemen / ende te eten / dat / t'welck ons heeft ghedient tot Rantzoen, betalinghe, ofte eenighe andeere Voldoeninghe: soo belast hy ons dan te nemen / ende te eten / niet Broodt / niet een teeken sijns lichaems / maer sijn epgen / ende wesentlijck lichaem / want niet anders en heeft ons ghedient tot rantzoen &c.

Partije dat moet alles verstaen worden van t'lichaem Christi t'welck voor ons is gekrupst gheweest / waer van wy deelachtigh worden als wy het broodt / een teeken wesende sijns lichaems / in t'Nachtmael / ontfangen.

Catholijck. T'is alrijt het out lieken dat ghy Ileden / singht: Wel aen: Ick thoone dat de woorden Christi soo niet en kunnen verstaen worden / ghelijck als ghy seght: Laet ons die noch eens herhalen:

Neemt, ende eet, dat is mijn lichaem, t'welck voor ul. gegeven, (dat is / overgegeven wort in den doot) soo als ghy self dat verklaert.

Ten eersten: Ghy komt hier wederom boort met Broodt, ende teeken des lichaems: Ick hebbe nu betwefen dat Christus nergens gheseyt heeft / dat hy Broodt gaf / ofte Teeken des lichaems. Dat hy dit niet en kan seggen / berhoone ick wederom uyt sijne epgen woorden.

Hy belast ons te nemen ende te eten, dat lichaem, t'welck voor ons soude ghecrupst worden. Dat en kont ghy niet loochenen / want / de woorden sijn klaer / ende t'is oock de epgen verklaringe van ulven Dortschen Bijbel: Du seght ghy t'is waer / hy heeft ons belast te nemen / ende te eten / t'lichaem t'welck voor ons is gekrupst gheweest / doch niet lichamelijcker maer gheestelijcker wise. Breynght my dan een Schyssture boort / daer de Heere Christus gheseyt heeft / dat hy
sijn

sijn lichaem wil alleen gheestelijcker, ende niet
 lichamelijcker wijze ontfanghen hebben: Ick en
 verespfeche niet meer als eene: Die en syt ghy
 niet machtich by te setten (want eene ofte twee/
 die ghy syt ghewoon boozt te brengen / hebbe
 ick boven gethoont hier geensins ter sake te
 dienen) soo blijven wy dan by de woorden Chris-
 ti met de welcke hy ons belast te nemen / ende
 te eten dat lichaem / t'welck voor ons is ghecruyst
 gheweest. Nu dat lichaem en was niet gheeste-
 lijck / maer lichaemelijck / ende in sijn natuer-
 lijck wesen; soo belast hy ons dan te nemen/en-
 de te eten / niet een gheestelijck / maer sijn lic-
 haemelijck lichaem soo het is in sijn natuerlijck
 wesen: Een lichaem in sijn natuerlijck wesen
 en konnen wy niet anders ontfanghen / dan
 het ons van Christo ghegeven wort: Het wort
 ons van hem gegeven lichamelijck / ende in sijn
 wesen (want soo is het booz ons ghekrupst ge-
 weest) ergo t'wordt van ons doock lichamelijck /
 ende in sijn wesen ontfanghen.

HET II. CAPITTEL.

Raekende het bloedt, ofte den
Beker.

CAtholijck. Ick hebbe boven bemerckt dat
 Christus, noch pmant bande Apostelen / ofte
 Euangelisten opt gheseyt hebben / dat ons / in
 t'H. Avontmael / wijn wort gegeven: Nu sal ick
 bewijfen dat het sijn bloedt in substantie / ende
 wesentlijck is / t'ghene hy gegeven heeft in den
 beker: Waer upt volghen moet dat sijne wooz-
 den eygentlijck moeten genomen worden. Laet
 ons diehooren / soo se den H. Mattheus, ons booz-
 stelt. Hy nam den drinck-beker, ende gedanckt hebben-
 de, gaf haer segghende drinckt alle daer uyt: Want
 dat is mijn bloedt, het welck voor vele vergoten
 wort